

**OKRĘGOWA KOMISJA EGZAMINACYJNA
W GDAŃSKU**

**Sprawozdanie z egzaminu maturalnego
z języka niemieckiego
przeprowadzonego w województwie
kujawsko-pomorskim
w 2018 roku**

Opracowanie:

Marek Splawiński (Centralna Komisja Egzaminacyjna)
Izabela Darecka-Marczak (Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku)
Małgorzata Kaźmierczak (Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi)

Opieka merytoryczna

Ludmiła Stopińska (Centralna Komisja Egzaminacyjna)
Beata Trzecińska (Centralna Komisja Egzaminacyjna)

Współpraca

Beata Dobrosielska (Centralna Komisja Egzaminacyjna)
Agata Wiśniewska (Centralna Komisja Egzaminacyjna)
Pracownie ds. Analiz Wyników Egzaminacyjnych okręgowych komisji egzaminacyjnych

Centralna Komisja Egzaminacyjna
ul. Marka Edelmana 6, 00-190 Warszawa
tel. 022 536 65 00, fax 022 536 65 04
e-mail: sekretariat@cke.gov.pl
www.cke.gov.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku
ul. Na Stoku 49, 00-874 Gdańsk
tel. 58 320 55 61, fax 58 520 55 90
e-mail: komisja@oke.gda.pl
www.oke.gda.pl

Język niemiecki

Poziom podstawowy

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z języka niemieckiego na poziomie podstawowym składał się z 40 zadań zamkniętych różnego rodzaju (wyboru wielokrotnego, prawda/fałsz, zadań na dobieranie) oraz jednego zadania otwartego rozszerzonej odpowiedzi. Zadania sprawdzały wiadomości oraz umiejętności w czterech obszarach: rozumienia ze słuchu (15 zadań zamkniętych), rozumienia tekstów pisanych (15 zadań zamkniętych), znajomości środków językowych (10 zadań zamkniętych) i tworzenia wypowiedzi pisemnej (1 zadanie otwarte). Zadania na rozumienie ze słuchu były oparte na nagranych tekstach, odtworzonych podczas egzaminu z płyty CD, natomiast zadania na rozumienie tekstów pisanych i zadania na znajomość środków językowych były oparte na tekstach autentycznych lub adaptowanych zamieszczonych w arkuszu egzaminacyjnym. Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 50 punktów (1 punkt za każde zadanie zamknięte oraz 10 punktów za wypowiedź pisemną).

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym*

Liczba zdających		705
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym	z liceów ogólnokształcących	349
	z techników	356
	ze szkół na wsi	47
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	312
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	164
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	182
	ze szkół publicznych	671
	ze szkół niepublicznych	34
	kobiety	227
	mężczyźni	478
	bez dysleksji rozwojowej	656
	z dysleksją rozwojową	49

* Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Z egzaminu zwolniono 3 uczniów – laureatów i finalistów Ogólnopolskiej Olimpiady Języka Niemieckiego.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	2
	słabowidzący	5
	niewidomi	2
	słabosłyszący	1
	niesłyszący	0
	ogółem	10

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

Termin egzaminu		15 maja 2018 r.	
Czas trwania egzaminu		120 minut	
Liczba szkół		151	
Liczba zespołów egzaminatorów*		2	
Liczba egzaminatorów*		28	
Liczba obserwatorów ¹ (§ 8 ust. 1)		3	
Liczba unieważnień ²	w przypadku:		
	art. 44zzv pkt 1	stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	art. 44zzv pkt 2	wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego	0
	art. 44zzv pkt 3	zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu egzaminu	0
	art. 44zzw ust. 1	stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	art. 44zzy ust. 7	stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu	0
	art. 44zzy ust. 10	niemożności ustalenia wyniku (np. zaginięcie karty odpowiedzi)	0
Liczba wglądów ² (art. 44zzz)		3	
Liczba prac, w których nie podjęto rozwiązania zadań		0	

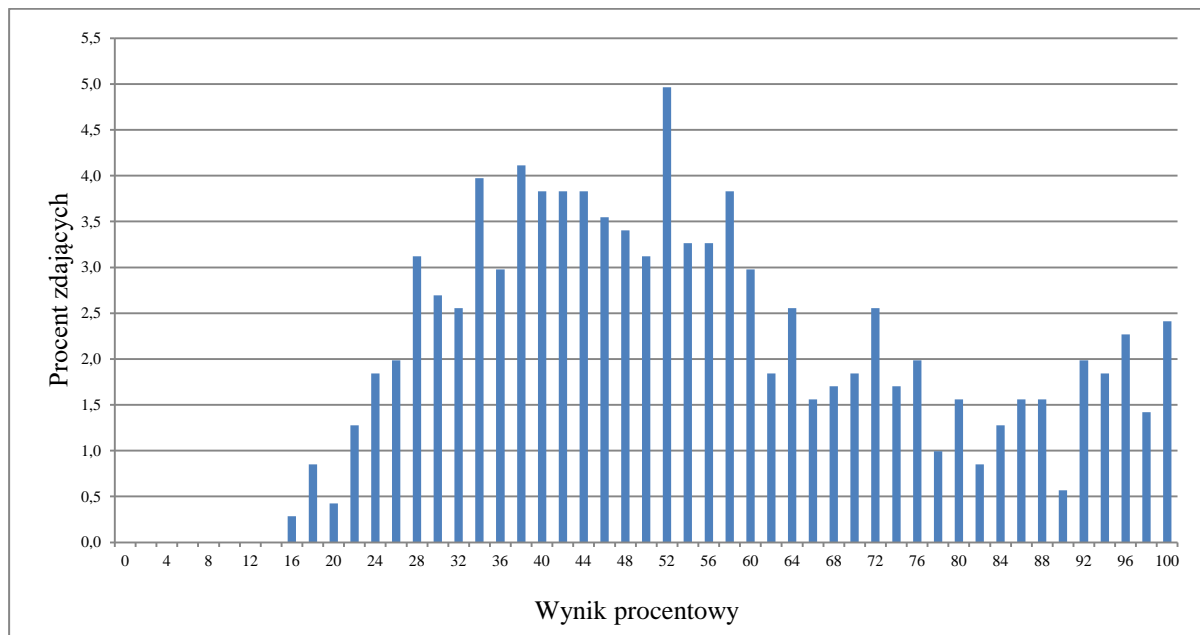
* Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

¹ Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu gimnazjalnego i egzaminu maturalnego (Dz.U. z 2016 r., poz. 2223, ze zm.).

² Na podstawie ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r., poz. 1457, ze zm.).

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

Wykres 1. Rozkład wyników zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne*

Zdający	Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)	Odsetek sukcesów**
ogółem	705	16	100	52	52	55	22	90
w tym:								
z liceów ogólnokształcących	349	16	100	64	52	64	22	95
z techników	356	16	100	44	38	47	17	87
bez dysleksji rozwojowej	656	16	100	52	52	56	21	91
z dysleksją rozwojową	49	22	100	46	44	51	21	85

* Parametry statystyczne są podane dla grup liczących 30 lub więcej zdających.

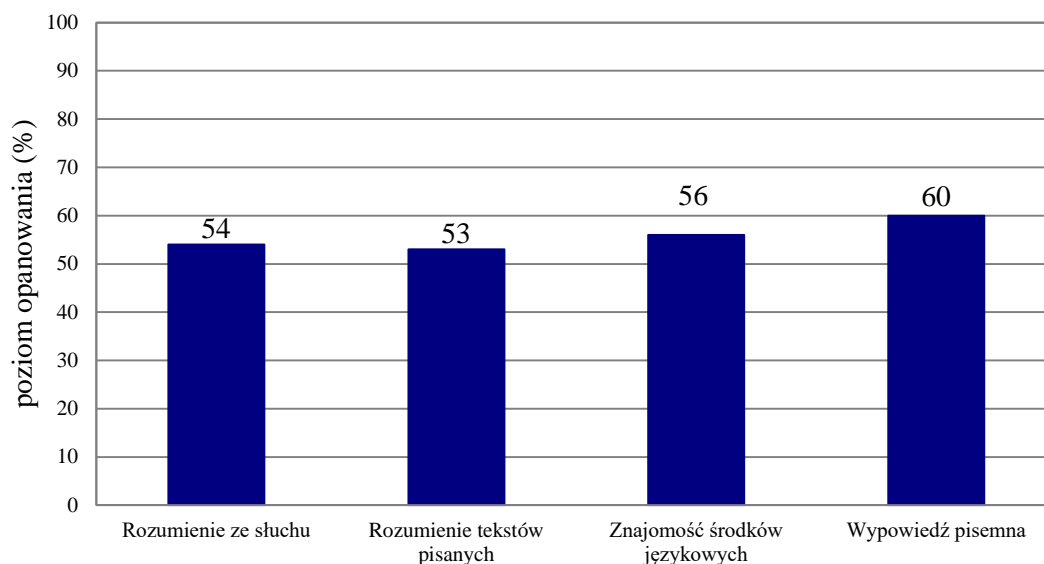
** Dane dotyczą tegorocznych absolwentów, którzy przystąpili do wszystkich egzaminów obowiązkowych.

Poziom wykonania zadań

Tabela 5. Poziom wykonania zadań

Wymagania ogólne	Numer zadania	Wymagania szczegółowe / Kryteria	Poziom wykonania zadania (%)
II. Rozumienie wypowiedzi (ustnych) tj. Rozumienie ze słuchu	1.1.	2.3) Zdający znajduje w tekście określone informacje.	57
	1.2.		63
	1.3.		71
	1.4.		46
	1.5.		73
	2.1.	2.1) Zdający określa główną myśl tekstu.	41
	2.2.	2.1) Zdający określa główną myśl tekstu.	61
	2.3.	2.4) Zdający określa intencje nadawcy/autora tekstu.	50
	2.4.	2.4) Zdający określa intencje nadawcy/autora tekstu.	28
	3.1.	2.3) Zdający znajduje w tekście określone informacje.	51
	3.2.		51
	3.3.	2.5) Zdający określa kontekst wypowiedzi.	59
	3.4.	2.3) Zdający znajduje w tekście określone informacje.	56
	3.5.	2.5) Zdający określa kontekst wypowiedzi.	29
	3.6.	2.3) Zdający znajduje w tekście określone informacje.	67
II. Rozumienie wypowiedzi (pisemnych) tj. Rozumienie tekstów pisanych	4.1.	3.2) Zdający określa główną myśl poszczególnych części tekstu.	70
	4.2.		48
	4.3.		40
	4.4.		57
	5.1.	3.3) Zdający znajduje w tekście określone informacje.	69
	5.2.	3.4) Zdający określa intencje nadawcy/autora tekstu.	37
	5.3.	3.5) Zdający określa kontekst wypowiedzi.	48
	6.1.	3.3) Zdający znajduje w tekście określone informacje.	45
	6.2.		40
	6.3.		44
	6.4.		59
	6.5.	3.1) Zdający określa główną myśl tekstu.	73
	7.1.	3.6) Zdający rozpoznaje związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu.	57
	7.2.		46
	7.3.		61
I. Znajomość środków językowych	8.1.	1. Zdający posługuje się w miarę rozwiniętym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych) [...].	32
	8.2.		57
	8.3.		40
	8.4.		60
	8.5.		55
	9.1.	1. Zdający posługuje się w miarę rozwiniętym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych) [...].	44
	9.2.		81
	9.3.		71
	9.4.		81
	9.5.		43

I. Znajomość środków językowych III. Tworzenie wypowiedzi IV. Reagowanie na wypowiedzi tj. Wypowiedź pisemna	10.	5.1) Zdający opisuje [...] miejsca [...]. 5.4) Zdający relacjonuje wydarzenia z przeszłości. 5.5) Zdający [...] uzasadnia swoje opinie, poglądy i uczucia. 7.2) Zdający [...] przekazuje informacje i wyjaśnienia. 7.8) Zdający [...] udziela rady.	treść	66
			spójność i logika wypowiedzi	69
		1. Zdający posługuje się w miarę rozwiniętym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych) [...].	zakres środków językowych	55
			poprawność środków językowych	45

Wykres 2. Średnie wyniki zdających w zakresie poszczególnych obszarów umiejętności.

Poziom rozszerzony

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z języka niemieckiego na poziomie rozszerzonym składał się z 29 zadań zamkniętych różnego rodzaju (wyboru wielokrotnego, zadań na dobieranie) oraz 9 zadań otwartych, w tym 8 krótkiej i 1 rozszerzonej odpowiedzi. Zadania sprawdzały wiadomości oraz umiejętności w czterech obszarach: rozumienia ze słuchu (12 zadań zamkniętych), rozumienia tekstów pisanych (13 zadań zamkniętych), znajomości środków językowych (4 zadania zamknięte i 8 zadań otwartych krótkiej odpowiedzi) oraz tworzenia wypowiedzi pisemnej (1 zadanie otwarte rozszerzonej odpowiedzi). Zadania na rozumienie ze słuchu były oparte na nagranych tekstach, odtworzonych podczas egzaminu z płyty CD, natomiast zadania na rozumienie tekstów pisanych oraz zadania na znajomość środków językowych były oparte na tekstach autentycznych lub w minimalnym stopniu adaptowanych zamieszczonych w arkuszu egzaminacyjnym. Znajomość środków językowych była sprawdzana na krótkich tekstach lub za pomocą niepowiązanych ze sobą zdań. Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 50 punktów (1 punkt za każde zadanie zamknięte lub otwarte w obszarach rozumienia ze słuchu, rozumienia tekstów pisanych i znajomości środków językowych oraz 13 punktów za wypowiedź pisemną).

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 6. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym*

Liczba zdających		252
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym	z liceów ogólnokształcących	162
	z techników	90
	ze szkół na wsi	7
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	59
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	76
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	110
	ze szkół publicznych	241
	ze szkół niepublicznych	11
	kobiety	193
	mężczyźni	59

* Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Z egzaminu zwolniono 3 uczniów – laureatów i finalistów Ogólnopolskiej Olimpiady Języka Niemieckiego.

Tabela 7. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	2
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	0
	ogółem	2

3. Przebieg egzaminu

Tabela 8. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

Termin egzaminu		15 maja 2018 r.	
Czas trwania egzaminu		150 minut	
Liczba szkół		88	
Liczba zespołów egzaminatorów*		2	
Liczba egzaminatorów*		28	
Liczba obserwatorów ¹ (§ 8 ust. 1)		0	
Liczba unieważnień ²	w przypadku:		
	art. 44zzv pkt 1	stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	art. 44zzv pkt 2	wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego	0
	art. 44zzv pkt 3	zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu egzaminu	0
	art. 44zzw ust. 1	stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	art. 44zzy ust. 7	stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu	0
	art. 44zzy ust. 10	niemożności ustalenia wyniku (np. zaginięcie karty odpowiedzi)	0
Liczba wglądów ² (art. 44zzz)		0	
Liczba prac, w których nie podjęto rozwiązania zadań		0	

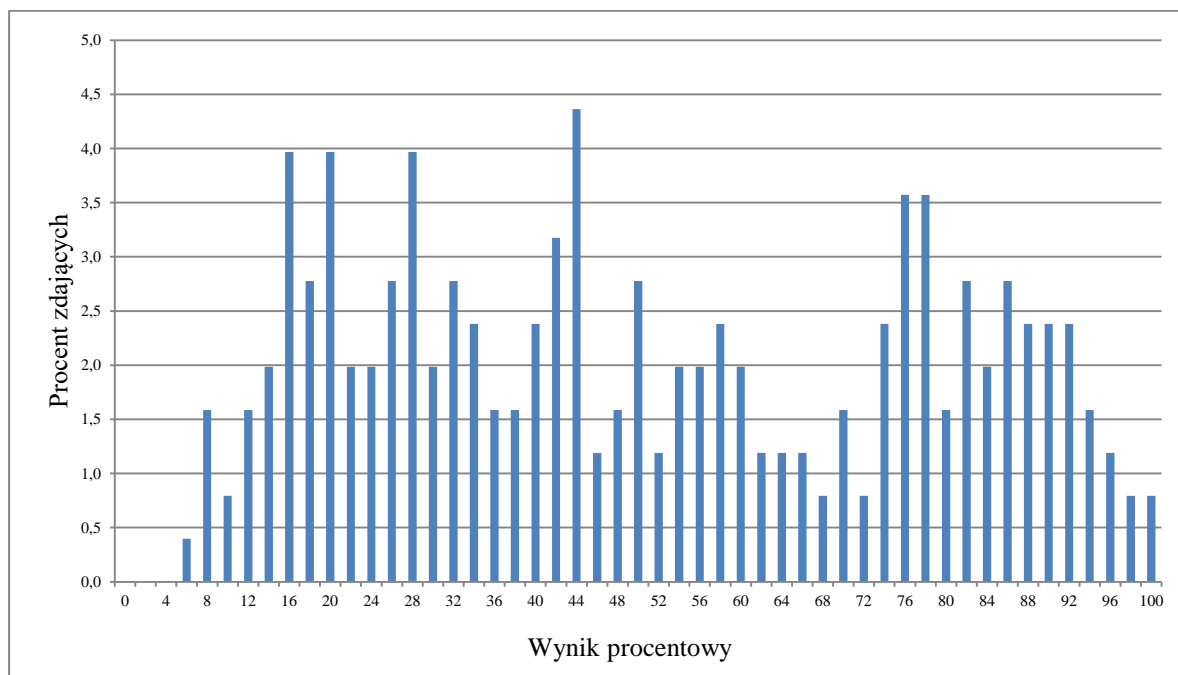
* Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

¹ Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu gimnazjalnego i egzaminu maturalnego (Dz.U. z 2016 r., poz. 2223, ze zm.).

² Na podstawie ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r., poz. 1457, ze zm.).

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

Wykres 3. Rozkład wyników zdających

Tabela 9. Wyniki zdających – parametry statystyczne*

Zdający	Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
ogółem	252	6	100	48	44	51	27
w tym:							
z liceów ogólnokształcących	162	6	100	63	44	61	24
z techników	90	8	96	28	16	33	21

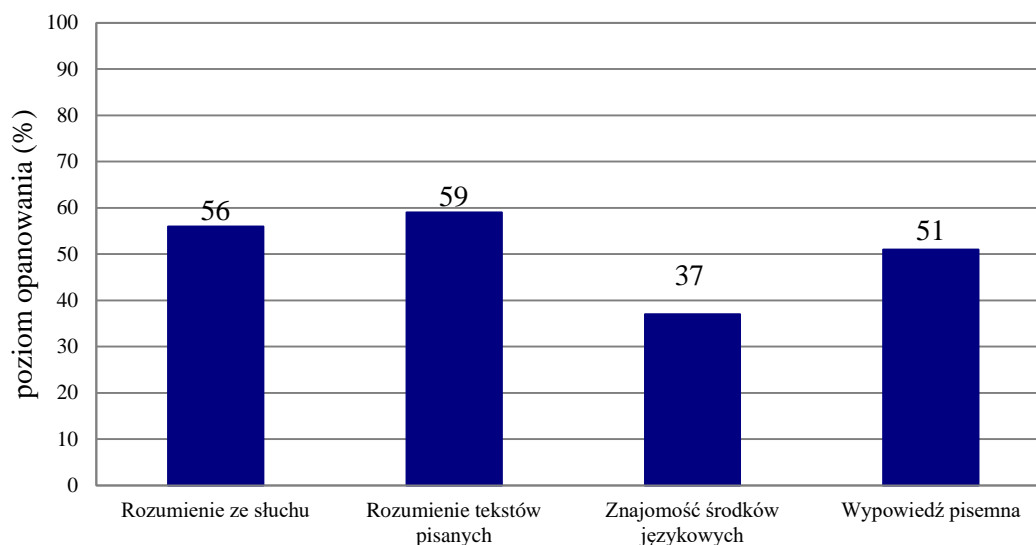
* Dane dotyczą tegorocznych absolwentów. Parametry statystyczne są podane dla grup liczących 30 lub więcej zdających.

Poziom wykonania zadań

Tabela 10. Poziom wykonania zadań

Wymagania ogólne	Numer zadania	Wymagania szczegółowe / Kryteria	Poziom wykonania zadania (%)
II. Rozumienie wypowiedzi (ustnych) tj. Rozumienie ze słuchu	1.1.	2.1) Zdający określa główną myśl tekstu.	80
	1.2.	2.4) Zdający określa intencje nadawcy/autora tekstu.	51
	1.3.	2.1 R) Zdający oddziela fakty od opinii.	38
	2.1.	2.3) Zdający znajduje w tekście określone informacje.	60
	2.2.		56
	2.3.		59
	2.4.		58
	3.1.	2.3) Zdający znajduje w tekście określone informacje.	51
	3.2.		56
	3.3.		33
	3.4.		83
	3.5.	2.1) Zdający określa główną myśl tekstu.	52
	II. Rozumienie wypowiedzi (pisemnych) tj. Rozumienie tekstów pisanych	4.1.	3.3) Zdający znajduje w tekście określone informacje.
4.2.		68	
4.3.		90	
4.4.		60	
5.1.		3.6) Zdający rozpoznaje związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu.	66
5.2.			56
5.3.			49
5.4.			47
6.1.		3.2) Zdający określa główną myśl poszczególnych części tekstu.	45
6.2.		3.3) Zdający znajduje w tekście określone informacje.	54
6.3.			51
6.4.			53
6.5.		3.1) Zdający określa główną myśl tekstu.	68
I. Znajomość środków językowych	7.1.	1. Zdający posługuje się bogatym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych) [...].	71
	7.2.		26
	7.3.		54
	7.4.		45
	8.1.	1. Zdający posługuje się bogatym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych) [...].	43
	8.2.		37
	8.3.		39
	8.4.		49
	9.1.	1. Zdający posługuje się bogatym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych) [...].	15
	9.2.		17
	9.3.		22
	9.4.		25

I. Znajomość środków językowych III. Tworzenie wypowiedzi tj. Wypowiedź pisemna	10.	5.1) Zdający opisuje [...] zjawiska i czynności. 5.2) Zdający opisuje wydarzenia życia codziennego i komentuje je. 5.2 R) Zdający przedstawia w logicznym porządku argumenty za i przeciw danej tezie lub rozwiązaniu. 5.5) Zdający wyraża i uzasadnia swoje opinie, poglądy i uczucia. 5.9) Zdający opisuje doświadczenia swoje i innych.	zgodność z poleceniem	55
		5.12) Zdający stosuje zasady konstruowania tekstów o różnym charakterze. 5.13) Zdający stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji.	spójność i logika wypowiedzi	63
		1. Zdający posługuje się bogatym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych) [...].	zakres środków językowych	48
			poprawność środków językowych	40

Wykres 4. Średnie wyniki zdających w zakresie poszczególnych obszarów umiejętności.

Komentarz

Poziom podstawowy

Maturzyści, którzy przystąpili do egzaminu z języka niemieckiego na poziomie podstawowym, uzyskali średnio 55% punktów.

Najwyższe wyniki zdający uzyskali za zadanie sprawdzające tworzenie wypowiedzi pisemnej (średni wynik – 60%). Nieco gorzej poradzili sobie z zadaniami sprawdzającymi rozumienie ze słuchu oraz znajomość środków językowych (średni wynik odpowiednio – 54% i 56%). Najniższy wynik zdający otrzymali za zadania sprawdzające rozumienie tekstów pisanych (średni wynik – 53%).

W obszarze rozumienia ze słuchu maturzyści osiągnęli zróżnicowane wyniki za zadania sprawdzające ogólne rozumienie tekstu (średni wynik – 45%). Najlepiej opanowali umiejętność określania głównej myśli tekstu (średni wynik za zadania 2.1. i 2.2. – 51%). Za zadania 3.3. i 3.5., sprawdzające umiejętność określania kontekstu wypowiedzi, średni wynik wyniósł 44%. Najwięcej trudności sprawiły maturzystom natomiast zadania 2.3. i 2.4., sprawdzające określanie intencji nadawcy/autora tekstu (średni wynik – 39%).

Przyjrzyjmy się zadaniu 2.4., które okazało się najtrudniejsze w całym arkuszu egzaminacyjnym.

Fragment zadania:

- B. Diese Person erzählt von dem Wetter während ihrer Reise.
- D. Diese Person spricht über die Gründe für ihre Reise.
- E. Diese Person empfiehlt ein Reiseziel.

2.4.
Nummer 4
E

Transkrypcja:

Nummer 4

Hi, Thomas! Hier Anna. Ich habe den perfekten Urlaubsort gefunden: die Insel Boa Vista. Sie liegt südlich von den Kanarischen Inseln und bietet Traumstrände, eine grüne Bergwelt und dazu garantiert gutes Wetter. Im Internet habe ich direkten Kontakt zu einer Person gefunden, die dort ein Ferienhaus vermietet. Wir brauchen also kein Reisebüro. Wir können alles selbst organisieren. Schau dir bitte die Fotos von Boa Vista an und ruf mich zurück. Tschüs!

Tylko 28% maturzystów poprawnie rozwiązało to zadanie, wybierając odpowiedź **E**. Intencją Anny było zarekomendowanie Thomasowi miejsca na spędzenie wspólnego urlopu. W swojej wypowiedzi przekazała ona kilka informacji, które wskazywały na polecenie wyspy Boa Vista jako wymarzonego miejsca na urlop: *Ich habe den perfekten Urlaubsort gefunden: die Insel Boa Vista. Sie (...) bietet Traumstrände, eine grüne Bergwelt und dazu garantiert gutes Wetter. Schau dir bitte die Fotos von Boa Vista an.* Większość zdających rozwiązała jednak zadanie błędnie. Ok. 24% zdających wybrało odpowiedź B. Prawdopodobnie zasugerowali się usłyszonym w nagraniu słowem *Wetter*. Zbliżony odsetek zdających wybrał odpowiedź D. Być może odebrali oni przytoczone w tekście informacje dotyczące urlopu jako powody wyjazdów.

Zadanie 3.5. stanowiło również wyzwanie dla maturzystów. Sprawdzało ono umiejętność określania kontekstu wypowiedzi.

3.5. Wo findet das Gespräch statt?

- A. Auf einer Straße.
- B. An einer Tankstelle.
- C. In einer Autowerkstatt.

Transkrypcja tekstu 5:

Mężczyzna: Guten Tag!

Kobieta: Guten Tag! Schön, dass Sie so schnell kommen konnten.

Mężczyzna: Was ist denn passiert?

Kobieta: Keine Ahnung. Mein Auto ist plötzlich an der Kreuzung stehen geblieben.

Mężczyzna: Dann ist vielleicht das Benzin alle.

Kobieta: Unmöglich. Ich habe gerade getankt ...

Mężczyzna: Jetzt und hier kann ich nicht feststellen, was kaputt ist. Ich muss Ihr Auto zur Reparatur abschleppen.

Poprawną odpowiedź wskazało 29% zdających. Na podstawie usłyszanego krótkiego dialogu maturzyści powinni określić miejsce rozmowy przeprowadzanej przez właścicielkę pojazdu i pracownika pomocy drogowej. O tym, że miejscem, w którym rozmówcy się znajdują, jest ulica, świadczą słowa wypowiedziane przez kobietę: *Mein Auto ist plötzlich an der Kreuzung stehen geblieben*. Potwierdzeniem jest również fragment wypowiedzi, w którym mężczyzna oznajmia, że tutaj i teraz nie może stwierdzić, co się popsło w samochodzie. W związku z tym musi odholować go do naprawy. Jednak około 40% zdających zdecydowało, że rozmówcy znajdują się w warsztacie samochodowym. Prawdopodobnie zasugerowali się usłyszaną w nagraniu informacją o zepsutym samochodzie. Być może wpływ na błędne rozwiązanie miało słowo *Reparatur*, które w języku polskim brzmi podobnie.

Zdający lepiej poradzili sobie z zadaniami sprawdzającymi umiejętność znajdowania w tekście określonych informacji (1.1.–1.5., 3.1., 3.2., 3.4. i 3.6.). Średni wynik za te zadania wyniósł 59%. Najwięcej problemów przysporzyło zdającym zadanie 1.4.

1.4.

Gisela nimmt oft an kulturellen Veranstaltungen teil.

R**Fragment transkrypcji:**

Mężczyzna: Sie trainieren so intensiv. Haben Sie das Gefühl, dass Sie durch den Sport etwas verpassen?

Kobieta: Oh, nein. Ich habe selbst entschieden, dass Sport meine Priorität ist. Ich bekomme viele Einladungen zu Modeschauen, Konzerten oder Kino- und Theaterpremierern. Aber ich bleibe meistens zu Hause, um zu relaxen. Vielleicht ändert sich das nach dem Ende meiner Sportkarriere.

Poprawnie rozwiązało to zadanie 46% maturzystów. Sportsmenka wymieniła liczne imprezy (pokazy mody, premiery teatralne itd.), na które jest zapraszana. Stwierdziła, że nie korzysta z tych zaproszeń i najczęściej wypoczywa w domu: *Aber ich bleibe meistens zu Hause, um zu relaxen*. Ten fragment wykluczał odpowiedź *richtig* jako poprawną. Zdający, którzy wybrali tę odpowiedź, prawdopodobnie zasugerowali się usłyszanymi internacjonalizmami, np. *Konzert*, *Kinopremiere*, *Theaterpremiere*, które skojarzyli z imprezami kulturalnymi, o których mowa w zadaniu 1.4.

W obszarze rozumienia ze słuchu najmniej problemów sprawiło maturzystom zadanie 1.3. 71% zdających prawidłowo stwierdziło, że informacja 1.3. *Gisela ist mit ihren Trainingsbedingungen zufrieden*. jest zgodna z treścią wysłuchanego tekstu. Gimmnastyczka wyraźnie mówi, że centrum sportowe, w którym trenuje, oferuje wszystko, czego potrzebuje sportowiec: trzy hale sportowe z perfekcyjnym wyposażeniem, sportowo-medyczną opiekę i wyśmienite, zdrowe jedzenie. Zapewne powodem tak wysokiego wyniku były znane zdającym słowa określające stan zadowolenia, które należą do podstawowego zasobu środków leksykalnych: *perfekt*, *lecker*, *gesund*.

W obszarze rozumienia tekstów pisanych najlepiej opanowaną umiejętnością okazało się określanie głównej myśli tekstu oraz poszczególnych części tekstu (średni wynik za zadania 4.1.–4.4. i 6.5. – 58%). Nieco niższe wyniki maturzyści uzyskali za zadania 7.1.–7.3., sprawdzające umiejętność rozpoznawania związków pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu, oraz za zadania 5.1. i 6.1.–6.4.,

sprawdzające umiejętność znajdowania w tekście określonych informacji (średni wynik – odpowiednio 55% i 51%).

Wśród zadań sprawdzających umiejętność określania głównej myśli tekstu oraz poszczególnych części tekstu wyniki zadań były najbardziej zróżnicowane. Przyjrzyjmy się najtrudniejszemu zadaniu 4.3. oraz najłatwiejszemu zadaniu 6.5.

Fragment zadania:

- A. Persönliche Entwicklung durch Engagement bei Greenpeace
- B. Vorbereitungen für Greenpeace-Aktionen
- E. Teilnahme an Rettungsaktionen in der ganzen Welt

4.3.	A
------	---

Melanie ist durch ihre Arbeit bei der Umweltschutzorganisation selbstbewusster und selbstständiger geworden. Am Anfang fühlte sie sich in der Gruppe unsicher, aber jetzt tut es ihr gut, so viel Verantwortung für ihre Arbeit zu haben. Sie hat auch gelernt, ihre Meinung offen zu sagen. Ihre Mutter ist wirklich stolz auf sie.

40% zdających wskazało poprawną odpowiedź A. jako odpowiedni nagłówek do tej części tekstu. Odpowiedź ta wynikała z kilku informacji wskazujących na rozwój osobowości Melanii (usamodzielnienie się, branie odpowiedzialności za swoje czyny, nabranie pewności siebie itd.). Połowa zdających wybrała jednak błędne rozwiązania. Atrakcyjnymi odpowiedziami okazały się nagłówki B. oraz E. Można przypuszczać, że zdający zasugerowali się zawartymi w ww. nagłówkach słowami *Vorbereitungen* oraz *Teilnahme*, wskazującymi na przygotowania czy uczestnictwo, oraz zawartymi w tekście informacjami o jej pracy. Jednak w tekście nie było mowy ani o akcjach Greenpeace’u ani o akcjach ratunkowych.

6.5. Der Text handelt von einem Mann, der

- A. sich auf eine diplomatische Karriere vorbereitet.
- B. die Ausbildung der deutschen Diplomaten organisiert.
- C. viele Probleme während seines Auslandspraktikums hat.
- D. sich mit der britisch-deutschen Zusammenarbeit beschäftigt.

Tekst do zadania 6.5. informował o życiowych działaniach podejmowanych przez Sebastiana, ukierunkowanych na przygotowanie do pracy w charakterze dyplomaty. Prawidłowej odpowiedzi A. udzieliło 73% zdających. Na poprawne rozwiązanie wskazywały następujące fragmenty w tekście: (...) *bewarb sich Sebastian um einen Studienplatz an der Akademie Auswärtiger Dienst. Das ist eine Hochschule für zukünftige Diplomaten. (...) ging er mit seiner Klasse beim Tag der offenen Tür ins französische Konsulat (...) macht in Krakau ein achtmonatiges Auslandspraktikum. (...) lernt die Abteilungen des deutschen Konsulats kennen. (...) Er hat auch Dienst am Kundenshalter des Konsulats.*

Wyzwaniem dla maturzystów było zadanie 5.2., które wymagało określenia intencji nadawcy/autora tekstu oraz zadanie 5.3., sprawdzające umiejętność określania kontekstu wypowiedzi (odpowiednio 37% i 48% poprawnych odpowiedzi).

Najtrudniejszym zadaniem w obszarze rozumienia tekstów pisanych okazało się zadanie 5.2.

Tekst 2.

THEMA: Ich muss einen neuen Arzt suchen!!!

<i>Peter</i>	Hallo Michael, ich kann nicht verstehen, warum du nach einem neuen Hausarzt suchst, wenn du mit deinem jetzigen zufrieden bist. Bleib lieber bei deinem alten Hausarzt. Es ist für den Arzt und für den Patienten ein großer Vorteil, wenn man sich lange kennt. Dann weiß der Arzt, wie dein Körper auf bestimmte Dinge reagiert und kann bei einer neuen Erkrankung viel schneller und sicherer die Diagnose stellen. Denk doch noch einmal darüber nach, bevor du dich für einen neuen Arzt entscheidest.
--------------	---

5.2. Warum hat Peter diesen Text geschrieben?

- A. Er will Michael einen anderen Hausarzt empfehlen.
- B. Er will Michael vom Wechsel des Hausarztes abraten.
- C. Er will Michael um Hilfe bei der Wahl des Hausarztes bitten.

37% zdających wskazało poprawną odpowiedź **B**. Wynikała ona z całego tekstu, począwszy od wyrażonej wprost rady: *Bleib lieber bei deinem alten Hausarzt*. W tekście wyliczono również inne argumenty w celu odradzenia zmiany lekarza. Mimo to ok. 30% zdających wybrało błędną odpowiedź A. Prawdopodobnie sugerowali się oni tematem blogu dotyczącym znalezienia nowego lekarza: *Ich muss einen neuen Arzt suchen!!!* i rozwiązywali zadanie nie analizując tekstu zamieszczonego na blogu. Skoro piszący chce znaleźć nowego lekarza, to inni odpisują mu udzielając rady, w tym wypadku polecają innego lekarza.

W zadaniach (5.1. i 6.1.–6.4.) sprawdzających znajdowanie w tekście określonych informacji poprawnych odpowiedzi udzieliło od 40% do 69% zdających. Najwięcej problemów przysporzyło maturzystom zadanie 6.2.

6.2. Was war für Sebastian während der Bewerbung am schwierigsten?

- A. Die schriftliche Prüfung in Politik zu machen.
- B. Seinen Lebenslauf in drei Sprachen zu schreiben.
- C. Gute Sprachkenntnisse im Gespräch zu beweisen.
- D. Seine Entscheidung für die Arbeit in der Diplomatie zu begründen.

Fragment tekstu:

Zu Beginn des Bewerbungsprozesses musste Sebastian seinen Lebenslauf auf Deutsch, Englisch und Russisch abgeben. Danach wurde er zu einer mündlichen Sprachprüfung in Englisch und Russisch eingeladen. Diese Prüfung bereitete Sebastian die größten Schwierigkeiten, weil er in beiden Sprachen sehr gut schreiben, aber nicht besonders gut sprechen konnte. Außerdem stand eine schriftliche Prüfung in Politik, Geschichte, Wirtschaft und Erdkunde auf dem Programm. Zum Schluss musste sich Sebastian einer Kommission vorstellen und erzählen, warum er sich für den diplomatischen Dienst entschieden hatte. Das fiel Sebastian nicht schwer, weil er gut vorbereitet war. Er wurde aufgenommen.

Prawidłowo rozwiązało to zadanie 40% zdających. Wybranie poprawnej odpowiedzi **C**. wymagało zrozumienia kluczowego fragmentu tekstu, w którym Sebastian mówi o swoich umiejętnościach językowych. Z wypowiedzi wynika, że jego umiejętności mówienia w języku obcym są na niskim poziomie. Ok. 20% maturzystów wybrało jednak błędną odpowiedź B. Najprawdopodobniej sugerowali się informacjami o problemach Sebastiana związanymi z językami obcymi, ale nie zwrócili uwagi na fakt, iż kwestia dotyczy jego umiejętności pisania, a nie mówienia.

Wśród zadań sprawdzających umiejętność rozpoznawania związków pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu (średni wynik za zadanie 7. – 55%) warto przyjrzeć się zadaniu 7.2., z którym zdający mieli większe problemy.

Fragment zadania:

D. Gerade dieses Publikum war von meinem neuen Lied begeistert.

E. Deshalb wollte ich nie auf der Bühne in der ersten Reihe stehen.

Fragment tekstu:

Reporter: Wolltest du schon als Kind Sängerin werden?

Phela: Ich war ein schüchternes Kind. **7.2. E** Das machte immer meine ältere Schwester. Es gibt Familienvideos, wo meine Schwester Konzerte gibt und ich ganz hinten stehe. Bei mir kam der Mut zum Singen vor Publikum erst später, mit 16 oder 17.

Poprawną odpowiedź **E.** wybrało 46% maturzystów. Wskazanie tej odpowiedzi wymagało od zdających zrozumienia przede wszystkim słowa *schüchtern* oraz występujących po luce informacji stanowiących uzasadnienie tej cechy charakteru. Najczęściej wybraną błędną odpowiedzią była opcja **D.**, którą wskazało ok. 18% zdających. Prawdopodobnie sugerowali się słowami związanymi z występem (*Sängerin*, *Publikum*, *Lied*), które zawarte były w treści tekstu i zdaniu **D.** Nie zauważyli oni, że wybór tej opcji powoduje zaburzenie logiczne tekstu, ponieważ słowa *gerade dieses Publikum* w żaden sposób nie korespondują ze zdaniem poprzedzającym lukę. Nie ma w nim mowy o publiczności.

Zadania w obszarze znajomości środków językowych okazały się umiarkowanie trudne. Zadanie 8., polegające na uzupełnieniu luk w tekście podanymi wyrazami, okazało się trudniejsze niż zadanie 9., w którym zdający wybierali spośród trzech podanych opcji tę, która była tłumaczeniem fragmentu zapisanego w nawiasie, poprawnie uzupełniającym lukę (średni wynik – odpowiednio 49% i 64%). Analiza wyników uzyskanych za rozwiązanie poszczególnych zadań pozwala stwierdzić, że zadania sprawdzające znajomość struktur gramatycznych były dla zdających łatwiejsze niż te, które dotyczyły znajomości leksyki.

Spośród zadań sprawdzających znajomość struktur leksykalno-gramatycznych najtrudniejsze okazało się zadanie 8.1.

... In der Königstraße, nur einen kurzen Fußweg von der Stadtmitte entfernt, liegt das, was Klaus seine „Traumwohnung“ **8.1.** _____. ...

8.1.

A. sieht

B. nennt

C. meint

To zadanie poprawnie rozwiązało 32% zdających. Zapewne pomocną okazała się napisana w cudzysłowie opinia Klause o własnym mieszkaniu jako wymarzonem. Ok. 35% maturzystów zaznaczyło błędną odpowiedź **A.**, sugerując się prawdopodobnie występującym w tekście zaimkiem pytającym *was*.

Zadanie 9.5., sprawdzające znajomość słownictwa, było również dużym wyzwaniem dla zdających.

9.5. Sag mir bitte, was du (*na moim miejscu*) _____ machen würdest.

A. in meinem Ort

B. an meiner Stelle

C. auf meinem Platz

Poprawnej odpowiedzi **B.** udzieliło 43% maturzystów. Ok. 40% zdających wybrało opcję C. – odpowiednik polskiego zwrotu *na moim miejscu* (dosłowne tłumaczenie).

W obszarze znajomości środków językowych – i jednocześnie w całym arkuszu – najłatwiejsze okazało się zadanie 9.4. *Martin (wezwał policję) _____, weil jemand in seine Wohnung eingebrochen ist.* 81% zdających wybrało poprawną odpowiedź **A.** *hat die Polizei gerufen.* Rozpoznali oni czasownik *rufen* zastosowany w czasie przeszłym jako właściwy odpowiednik słowa *wzywać*.

Zadanie 10. polegało na napisaniu bloga o nowo otwartym centrum handlowym w miejscowości, w której mieszka autor wypowiedzi. Na podstawie analizy wyników uzyskanych za tworzenie wypowiedzi pisemnej można wnioskować, że maturzyści dobrze poradzi sobie z tworzeniem własnego tekstu. Zdający uzyskali za zadanie średnio 60% punktów. Wysoki średni wynik w kryterium treści (66%) świadczy o tym, że przekazanie informacji określonych w poleceniu nie sprawiło maturzystom większych trudności. Najlepiej poradzi sobie z realizacją pierwszego podpunktu dotyczącego opisu centrum handlowego. Największym wyzwaniem był podpunkt, w którym zdający mieli udzielić rad, jak uniknąć zbędnych wydatków w centrum handlowym. Być może gorsza realizacja tego podpunktu wynikała z deficytów w zakresie środków gramatyczno-leksykalnych. Na podstawie informacji otrzymanych od egzaminatorów można stwierdzić, że maturzyści mieli problemy z użyciem odpowiednich czasowników modalnych oraz trybu rozkazującego. W kryterium spójności i logiki tekstu średni wynik wyniósł 69%. Za zakres środków językowych zdający uzyskali średnio 55%. Najniższy wynik (45%) otrzymali za poprawność środków językowych.

Poziom rozszerzony

Maturzyści, którzy przystąpili do egzaminu z języka niemieckiego na poziomie rozszerzonym, uzyskali średnio 51% punktów.

Najwyższy średni wynik maturzyści osiągnęli za zadania sprawdzające rozumienie tekstów pisanych i rozumienie ze słuchu (odpowiednio 59% i 56%). Trudniejsze okazało się zadanie sprawdzające tworzenie wypowiedzi pisemnej (51%). Najniższe wyniki zdający uzyskali za zadania sprawdzające znajomość środków językowych (średni wynik – 37%).

W obszarze rozumienia ze słuchu maturzyści nieco lepiej poradzili sobie z zadaniami sprawdzającymi ogólne rozumienie tekstu (zadania 1.1., 1.2. i 3.5. – średni wynik 61%) niż z zadaniami sprawdzającymi znajdowanie określonych informacji w tekście (zadania 2.1.–2.4. oraz 3.1.–3.5. – średni wynik – 57%).

W zadaniach sprawdzających znajdowanie w tekście określonych informacji zdający osiągnęli najbardziej zróżnicowane wyniki. Poprawnych odpowiedzi udzieliło od 33% do 83% zdających.

Najwięcej trudności sprawiło maturzystom zadanie 3.3.

3.3. Aus welchem Grund war Andreas am Anfang seiner Karriere besorgt?

- A. Er hatte bisher keine Filme übersetzt.
- B. Es gab keine Fachbücher für seine Arbeit.
- C. Er bekam gleich am Anfang zu viele Aufträge.
- D. Sein Wissen über Anime fand er nicht ausreichend.

Fragment transkrypcji:

Moderatorin: War es am Anfang schwierig?

Andreas Potthoff: Klar. Ich hatte ja gar keine Erfahrung als Filmübersetzer und fragte mich, wie ich das schaffen sollte. Aber dank der Übersetzungsliteratur, die ich mir ausgeliehen hatte, und meiner guten Kenntnisse über die Kunstform Anime hatte ich von Anfang an keine größeren Probleme. Außerdem hatte ich zu der Zeit nicht allzu viele Aufträge, sodass ich mir für die einzelnen Projekte viel Zeit nehmen konnte.

Prawidłowo rozwiązało to zadanie 33% maturzystów. Wskazanie poprawnej odpowiedzi A. wymagało zrozumienia kluczowego fragmentu tekstu, w którym pan Potthoff wskazuje na trudności w jego początkowej karierze ze względu na zupełny brak doświadczenia w charakterze tłumacza filmów. Atrakcyjna okazała się błędna odpowiedź D, którą wybrało ok. 25% zdających. Można przypuszczać, że zasugerowali się oni wypowiedzią pana Potthoffa *Aber dank (...) meiner guten Kenntnisse über die Kunstform Anime hatte ich von Anfang an keine größeren Probleme* i wybrali opcję odnoszącą się do jego wiedzy związanej z filmami animowanymi. Jednakże mówca zaznaczył, że nie miał większych problemów z tego powodu.

Zadanie 3.4., sprawdzające tę samą umiejętność, nie sprawiło maturzystom trudności i okazało się najłatwiejszym w obszarze rozumienia ze słuchu.

Na pytanie reporterki *Was sagt Andreas über seine Arbeit?* 83% zdających wybrało poprawną odpowiedź B. *Er muss kreativ sein bei seinen Übersetzungen.*, wskazując na niezbędną przy wykonywaniu tłumaczeń kreatywność. Na poprawne rozwiązanie wskazywały kluczowe fragmenty w tekście: *Ich muss mitdenken und überlegen, worum es dem Autor geht, was er damit sagen will. Es gibt eine Respektsprache, mit der man das Gegenüber höher als sich selbst stellt, und eine Bescheidenheitsansprache, mit der man sich selbst niedriger stellt. So etwas ist schon herausfordernd.*

Wśród zadań sprawdzających ogólne rozumienie tekstu zdający uzyskali lepsze wyniki za zadania sprawdzające umiejętność określania głównej myśli tekstu (zadania 1.1. i 3.5. – średni wynik 66%). Trudniejsze okazało się zadanie 1.2., sprawdzające określanie intencji nadawcy/autora tekstu (51% poprawnych odpowiedzi).

1.2. Was ist die Absicht der Sprecherin?

- A. Sie will andere für einfaches Campen begeistern.
- B. Sie will Patagonien als Urlaubsziel empfehlen.
- C. Sie will zum Zelten in ihrem Garten einladen.

Transkrypcja tekstu 2.:

Meine Camping- und Zelterlebnisse begrenzten sich bis vor Kurzem auf das Zelten im Garten. Nur schwer ließ ich mich zum Zelten in Patagonien überreden. Vor allem, weil es dort nicht besonders warm und immer windig ist. Das einfache Leben im Zelt machte mir jedoch sehr viel Spaß. Sogar die Fertignudeln, die wir auf dem Campingkocher kochten, fand ich lecker und die kalten Duschen o.k. Außerdem war die Stimmung auf dem Campingplatz mit den hundert anderen Campern einfach wundervoll. So einen Campingurlaub sollte jeder mindestens einmal im Leben versuchen – aber besser in einem wärmeren Land als Patagonien.

Ponad połowa maturzystów wskazała poprawną odpowiedź A. O tym, że kobieta w swojej wypowiedzi zachęca słuchaczy do biwakowania, świadczy jej opinia o mieszkaniu w namiocie, które było dla niej przyjemnością. Potwierdzeniem są również przekazane słuchającym zalety biwakowania w namiotach i zachęta do doświadczenia tej formy wypoczynku chociaż raz w życiu. Jednak ok. 30% zdających wybrało odpowiedź B. Prawdopodobnie skupili się oni na występującym w zadaniu i nagraniu słowie *Patagonien* i uznali, że jest to rekomendacja tego celu podróży.

Warto zwrócić uwagę na zadanie 1.3., które stanowiło również wyzwanie dla maturzystów. Sprawdzało ono umiejętność oddzielenia faktów od opinii.

1.3. Welcher Satz ist nur eine Meinung und keine Tatsache?

- A. Manche Apps helfen Depressiven.
- B. Psychotherapeuten benötigt man weiterhin.
- C. Häufig werden Patienten erfolgreich per Internet therapiert.

Transkrypcja tekstu 3.:

Reporterin: Herr Ebert, Sie sind Psychologe an der Universität Erlangen-Nürnberg und untersuchen den Nutzen von Smartphone-Apps in der Therapie. Neue Studien zeigen, dass bestimmte Apps die Behandlung von Menschen mit leichten Depressionen unterstützen können. Brauchen wir dann noch Psychotherapeuten?

Ebert: Natürlich brauchen wir Psychotherapeuten, die die Therapien steuern! Meiner Ansicht nach wird das auch so bleiben. Aber: Wissenschaftliche Analysen bestätigen, dass es oft ausreicht, wenn der Therapeut den Patienten übers Internet motiviert und ihm schriftlich Rückmeldung gibt. Ein Praxisbesuch ist also nicht unbedingt notwendig für das Funktionieren einer Therapie.

Poprawnej odpowiedzi B. udzieliło 38% maturzystów, czyli w przypadku tego zadania wskazali oni opinię. Wskazówką do prawidłowego rozwiązania było występujące w wypowiedzi psychologa Uniwersytetu Erlangen-Nürnberg, pana Eberta, wyrażenie *meiner Ansicht nach*. Zgodnie z jego wypowiedzią potrzebni są psychoterapeuci i taki trend utrzyma się. Maturzyści, którzy wybrali opcje A. i C. nie zwrócili uwagi na to, że informacje dotyczą faktów, które wynikają z naukowych analiz czy opracowań.

W obszarze rozumienia tekstów pisanych najlepiej opanowaną umiejętnością okazało się znajdowanie w tekście określonych informacji (średni wynik – 63%). Za zadanie 5., sprawdzające umiejętność rozpoznawania związków pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu, średni wynik wyniósł 55%. Za zadanie 6.1. sprawdzające określanie głównej myśli poszczególnych części tekstu oraz za zadanie 6.5. sprawdzające określanie głównej myśli tekstu zdający uzyskali odpowiednio 45% i 68%.

Zadanie 6.1. okazało się najtrudniejszym zadaniem w obszarze rozumienia tekstów pisanych.

6.1. Was ist das Hauptthema des zweiten Textabsatzes?

- A. Der erfolgreiche Collegeabschluss im Fach Modedesign.
- B. Das unbekümmerte Schüler- und Studentenleben.
- C. Die bunten Modetrends unter Jugendlichen.
- D. Die ersten Schritte in der Modebranche.

Fragment tekstu:

Die ersten 23 Jahre meines Lebens war ich eine eher naive Provinzpflanze gewesen, aufgewachsen in einer idyllischen Kleinstadt. Kindheit und Jugend verliefen nach dem üblichen Klischee: High-School-Sport, Jugendgruppe, Partys bei Freunden. In der Schule trugen wir Jogginghosen, am Samstagabend zogen wir unsere Jeans an und gingen zu Tanzpartys. Und dann aufs College! Das war eine neue, aufregende Welt. Dort wurde für jeden etwas geboten, ganz gleich ob Künstler, Aussteiger oder Computerfreak. Auf dem College standen mir alle Möglichkeiten offen. Ich hatte die Qual der Wahl, welchen intellektuellen oder kreativen Interessen ich mich widmen, welches exotische Studienfach ich studieren wollte. Nur ein Fach war im Vorlesungsverzeichnis nicht vertreten: Modedesign.

Poprawną odpowiedź **B.** wybrało 45% zdających. Ich zadaniem było określenie głównej myśli drugiej części tekstu, w którym bohaterka wyraźnie opisuje swoje sielskie życie w szkole i na studiach. Począwszy od pierwszego zdania, w którym autorka pisze o pierwszych 23 latach beztroskiego życia, w całym akapicie wylicza przykłady radosnych momentów. Do tego w środku akapitu podaje informacje, które dodatkowo stanowią połączenie jej dobrych doświadczeń z obydwu placówek kształcenia: *In der Schule trugen wir Jogginghosen, am Samstagabend zogen wir unsere Jeans an und gingen zu Tanzpartys. Und dann aufs College! Das war eine neue, aufregende Welt. Dort wurde für jeden etwas geboten.* Ponad połowa zdających wybrała jednak błędne odpowiedzi. Ok. 20% maturzystów wskazało opcję D. Być może sugerowali się zawartymi w zadaniu i tekście słowami *Modebranche* i *Modedesign*. Tekst nie odnosił się jednak do początkowego etapu kariery w branży modowej.

Za zadania 4.1.–4.4., 6.2.–6.4., sprawdzające umiejętność znajdowania w tekście określonych informacji, zdający osiągnęli zróżnicowane wyniki (od 51% do 90% poprawnych odpowiedzi).

Dużym wyzwaniem dla zdających okazało się zadanie 6.3.

6.3. Mona Schütt gründete ihre eigene Firma,

- A. weil sie für ältere Menschen karitativ arbeiten wollte.
- B. weil sie Probleme mit einem Kollegen hatte.
- C. weil sie ihre bisherige Arbeit nicht fortsetzen wollte.
- D. weil sie in der Modebranche berühmt werden wollte.

Fragment tekstu:

Damals war Mona Schütt noch beim Landeskriminalamt fest angestellt. Der Arbeitsplatz war sicher, die Kollegen nett, aber sie geriet in Panik, wenn sie sich vorstellte, hier bis zur Rente zu sitzen. Im Urlaub, wenn sie Abstand zur Arbeit fand, dachte sie immer wieder daran, sich beruflich selbstständig zu machen. Mona Schütt las Ratgeberbücher für Gründer, schrieb einen Businessplan, kalkulierte – und kündigte ihren Job, um mit ihrem Onlineshop „Oma Klara“ anzufangen. Jetzt verkauft sie Kleider, die irgendwann mal hip waren und nun wieder in sind.

„Liebe Seniorinnen, liebe Omis“, stand auf den ersten Flyern, die sie verteilte. Sie fragte nach Schätzen in den Kleiderschränken. Niemand meldete sich. Erst als sie den Text änderte und schrieb, sie wolle den Kleiderschatz der vorigen Generationen an die folgenden Generationen weitergeben, war die Resonanz überwältigend. Die Omis hatten befürchtet, dass ihre Erinnerungsstücke im Kleidersack landen würden. Die Idee, ihre Sachen an Jüngere weiterzugeben, die sie gerne anziehen

würden, gefiel ihnen.

Mittlerweile ist Mona Schütt in vielen Seniorenheimen und Seniorinnenzirkeln bekannt und lässt sich die Geschichten der Kleider erzählen.

Prawidłowo rozwiązało to zadanie 51% zdających. Aby wybrać poprawną odpowiedź **C.**, należało zrozumieć fragment tekstu, w którym podano powód założenia firmy przez Monę Schütt wskazujący na niechęć kontynuowania dotychczasowego życia zawodowego: (...) *sie geriet in Panik, wenn sie sich vorstellte, hier bis zur Rente zu sitzen. (...) Mona Schütt las Ratgeberbücher für Gründer, schrieb einen Businessplan, kalkulierte – und kündigte ihren Job, um mit ihrem Onlineshop „Oma Klara“ anzufangen.* Dla zdających atrakcyjnymi odpowiedziami były A. (ok. 18%) i D. (ok. 16%). Zdający prawdopodobnie wnioskowali z treści tekstu, że Mona Schütt utworzyła swoją firmę, bo chciała pracować charytatywnie dla starszych ludzi lub zyskać sławę w branży modowej, lecz takich informacji o Monie Schütt nie ma w tekście.

W obszarze rozumienia tekstów pisanych – i jednocześnie w całym arkuszu – najłatwiejsze okazało się zadanie 4.3. sprawdzające umiejętność znajdowania w tekście określonych informacji.

4.3.	Lärm beeinflusst das Leben von Menschen und Tieren negativ.	B
-------------	---	----------

B. Für Fußball, Hockey und Handball und eigentlich für jeden Sport müssen spezielle Anlagen gebaut werden. Für den Bau dieser Objekte sucht man immer neue Flächen. Die Bauarbeiten selbst sind dann eine große Belastung für die Umwelt, sie vertreiben auch die Tiere, die sich einen neuen Lebensraum suchen müssen. Viele Sportler suchen ihre Sportstätten mit dem Auto auf. Nicht nur die Abgase werden für Tiere und Nachbarn von Sportanlagen zur Last. Auch Geschrei, Ballgeräusche, dröhnende Musik aus den Lautsprechern, die Zurufe von Trainern stören ihr Wohlbefinden.

90% zdających wskazało poprawną odpowiedź **B.** *Lärm beeinflusst das Leben von Menschen und Tieren negativ.* Wskazówką do wybrania prawidłowej odpowiedzi była kluczowa informacja o źródłach hałasu, który ma negatywny wpływ na życie ludzi i zwierząt. Zapewne zdający łatwo skojarzyli zawarte we fragmencie B. słowa opisujące negatywny wpływ na środowisko: *Geschrei, Ballgeräusche, dröhnende Musik aus den Lautsprechern, die Zurufe.*

Wśród zadań sprawdzających umiejętność rozpoznawania związków pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu na uwagę zasługuje zadanie 5.4.

Fragment zadania:

C. Wenn er am spannendsten ist, macht man Schluss und lässt den Vortrag nicht lange auslaufen.

E. Dann raus damit: 200 Bilder in einer Stunde sind ideal, mehr Bilder ermüden das Publikum.

Fragment tekstu:

Der Bericht sollte nicht zu lange dauern. **5.4.** **C** Man zeigt ein Foto, das eindeutig das Ende markiert und überrascht.

Prawidłowo rozwiązało to zadanie 47% maturzystów, którzy wybrali opcję **C.** *Wenn er am spannendsten ist, macht man Schluss und lässt den Vortrag nicht lange auslaufen.* Wskazanie poprawnej odpowiedzi wymagało powiązania informacji dotyczących sposobu relacjonowania urlopu połączonego z pokazem zdjęć, tzn.: relacja nie powinna trwać za długo, a pokaz należy zakończyć zaskakującą fotografią, która jednocześnie zapowiada koniec prezentacji. Ok. 15% maturzystów wybrało błędną odpowiedź **E.** *Dann raus damit: 200 Bilder in einer Stunde sind ideal, mehr Bilder ermüden das Publikum.* Prawdopodobnie zasugerowali się występującymi w zdaniu do wstawienia oraz w tekście synonimami *Bilder i Foto.* Wstawienie zdania **E.** do luki 5.4. nie tworzyłoby jednak

ciągu logicznego ze względu na sprzeczność między informacjami o niezbyt długiej relacji z urlopu i wykorzystaniu podczas takiej relacji dużej liczby zdjęć.

W obszarze zadań sprawdzających znajomość środków językowych maturzyści uzyskali najniższe wyniki. Wyzwaniem było zadanie 9. (średni wynik – 20%), polegające na uzupełnieniu zdań i wykorzystaniu w odpowiedniej formie wyrazów podanych w nawiasie.

Najtrudniejszym okazało się zadanie 9.1. Alle haben (*ich / mein / Jubiläum*) _____ gratuliert.

Poprawnie rozwiązało to zadanie 15% zdających. W celu poprawnego uzupełnienia luki należało wykazać się wiedzą z zakresu deklinacji zaimka osobowego *ich* i dzierżawczego *mein* oraz rekcji czasownika *gratulieren*, który wymaga użycia przyimka *zu*.

Trudne dla maturzystów okazały się również pozostałe zadania 9.2., 9.3. i 9.4. (odpowiednio 17%, 22% i 25% poprawnych odpowiedzi). Zadanie 9.2. wymagało uzupełnienia zdania bezokolicznikową formą czasownika *anbieten* z *zu* i podania właściwego dla tego czasownika rodzajnika określonego przed rzeczownikiem *Seniorin*. Niestety większość zdających wpisywała jedynie czasownik *anbieten*, zapominając o uzupełnieniu luki konstrukcją z *zu* między przedrostkiem a rdzeniem czasownika. W zadaniu 9.3. należało po czasowniku *trinkt* wpisać słowa *kein / schwarz / Kaffee* w bierniku. Zadanie 9.4. wymagało od zdających zastosowania odpowiedniego szyku w zdaniu okolicznikowym czasu ze spójnikiem *bevor* z użyciem rozdzielnie złożonego czasownika *anrufen*.

Zadanie 8. (średni wynik – 42%), które również sprawdzało znajomość środków językowych, nie sprawiło zdającym tak dużych trudności jak zadanie 9. Polegało ono na uzupełnieniu każdej z luk 8.1.–8.4. jednym wyrazem, tak aby powstał spójny i logiczny tekst. Wyzwaniem dla maturzystów były przede wszystkim zadania 8.1. i 8.2. (odpowiednio 41% i 42% poprawnych odpowiedzi). W zadaniu 8.1. wymagano użycia rzeczownika *Wind* w luce, którą poprzedzał przymiotnik *kalter*, natomiast w zadaniu 8.2. uzupełnienia luki drugim członem porównania paralelnego dla *so*, czyli *wie*.

Najłatwiejszym spośród zadań sprawdzających znajomość środków językowych okazało się zadanie 7.1., które polegało na wybraniu właściwego czasownika.

Die Eltern können die App kostenlos herunterladen und 7.1. _____ dann alle Informationen direkt aufs Handy.

7.1.

- A. teilen
- B. sehen
- C. zeigen
- D. bekommen

71% maturzystów dokonało właściwego wyboru, w czym zapewne pomogły im codzienne doświadczenia z zakresu obsługi nowych technologii. Słowa *kostenlos herunterladen* przed luką oraz *dann alle Informationen direkt aufs Handy* po niej, to przedstawione działania, które często wykonują zdający. Być może stąd tak niski odsetek wyboru pozostałych opcji, które pasowałyby, gdyby po luce był inny kontekst.

Ostatnią część arkusza stanowiła wypowiedź pisemna. Za sformułowanie wypowiedzi pisemnej zdający otrzymali średnio 51% punktów. Maturzyści mieli do wyboru napisanie rozprawki „za i przeciw” na temat obowiązku wprowadzenia dla uczniów porannej gimnastyki w szkole oraz artykułu, w którym mieli za zadanie opisać jedną z organizowanych w ostatnich latach kampanii informacyjnych, dotyczących bezpieczeństwa na drogach oraz wyrazić opinię na temat ich skuteczności.

W przypadku rozprawki, najczęściej wybieranej formy wypowiedzi, problemem dla wielu zdających było sformułowanie prawidłowej tezy. Formułowali oni często tezę niezapowiadającą struktury rozprawki. W przypadku artykułu zdający mieli najczęściej problem ze sformułowaniem opinii.

W kryterium zgodności z poleceniem maturzyści uzyskali średni wynik – 55%. Najwyższy średni wynik osiągnęli w kryterium spójności i logiki (63%). Niższe wyniki zdający uzyskali za jakość języka. Nie zawsze stosowali różnorodne i adekwatne do tematu oraz formy wypowiedzi środki językowe, a błędy popełniane w pracach często zaburzały komunikację. W kryterium zakresu środków językowych osiągnęli średni wynik 48%, a w kryterium poprawności środków językowych – 40%.

„Pod lupą” – relacjonowanie wydarzeń z przeszłości w wypowiedzi pisemnej na poziomie podstawowym

Relacjonowanie wydarzeń z przeszłości to istotna umiejętność przydatna w życiu codziennym. Rodzicom, kolegom czy nauczycielom opowiadamy często, co wydarzyło się przed chwilą, wczoraj, w weekend, podczas wakacji itd. Umiejętność relacjonowania wydarzeń sprawdzało również tegoroczne zadanie maturalne:

W Twojej miejscowości otwarto nowe centrum handlowe. Na swoim blogu:

- **opisz to centrum handlowe**
- **poinformuj, jakich punktów usługowych brakuje w tym centrum handlowym, i uzasadnij swoje zdanie**
- **zrelacjonuj imprezę, która odbyła się w dniu otwarcia centrum handlowego**
- **udziel rad, jak uniknąć zbędnych wydatków w tym centrum handlowym.**

W tym opracowaniu skupimy się na podpunkcie „**zrelacjonuj imprezę, która odbyła się w dniu otwarcia centrum handlowego**”. Już samo sformułowanie tego podpunktu sugeruje konieczność użycia czasu przeszłego. Słowa: „impreza odbyła się” wyraźnie wskazują na wydarzenie z przeszłości, a informacja o imprezie w dniu otwarcia centrum handlowego wskazuje na jednorazową akcję, która miała miejsce wcześniej.

Zgodnie z definicją słownika języka polskiego PWN relacja to „opowiadanie naocznego świadka o przebiegu jakiegoś zdarzenia”.

Jakie warunki muszą być zatem spełnione, aby relacja z wydarzenia z przeszłości była poprawna?

Poprawnie napisana relacja powinna zawierać takie informacje o przebiegu wydarzenia, które nakreślą nam jego pełny obraz. W tym celu należy:

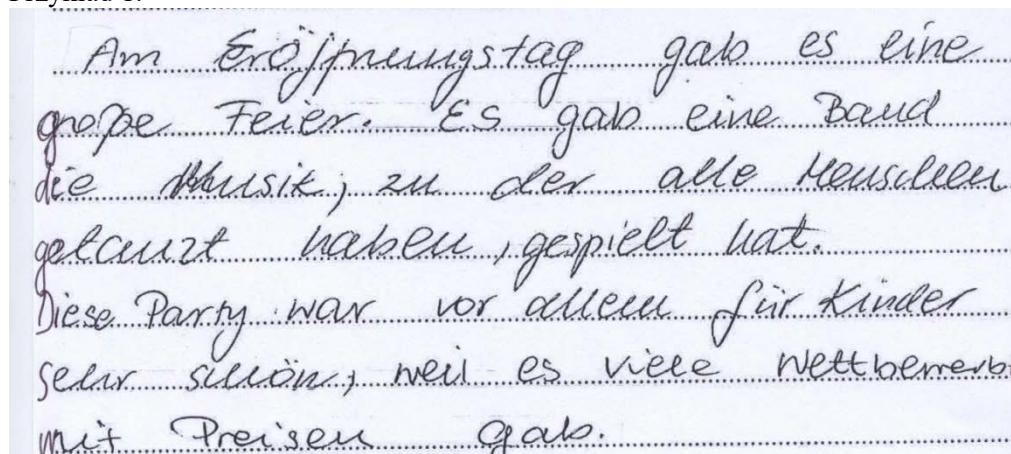
- przedstawić czynności i działania
- podać czas
- nazwać miejsce
- określić okazję
- opisać atmosferę.

Przedstawione fakty należy uporządkować chronologicznie, stosując zwroty wskazujące na następstwo czasu. Dodatkowym elementem relacji mogłaby być opinia (komentarz autorski), w której autor wyraża swój stosunek do wydarzenia.

Aby stwierdzić, jak tegoroczni maturzyści relacjonowali wydarzenie z przeszłości, przeanalizujemy wybrane wypowiedzi pisemne.

Przykładem właściwej realizacji omawianego podpunktu polecenia jest następująca praca:

Przykład 1.

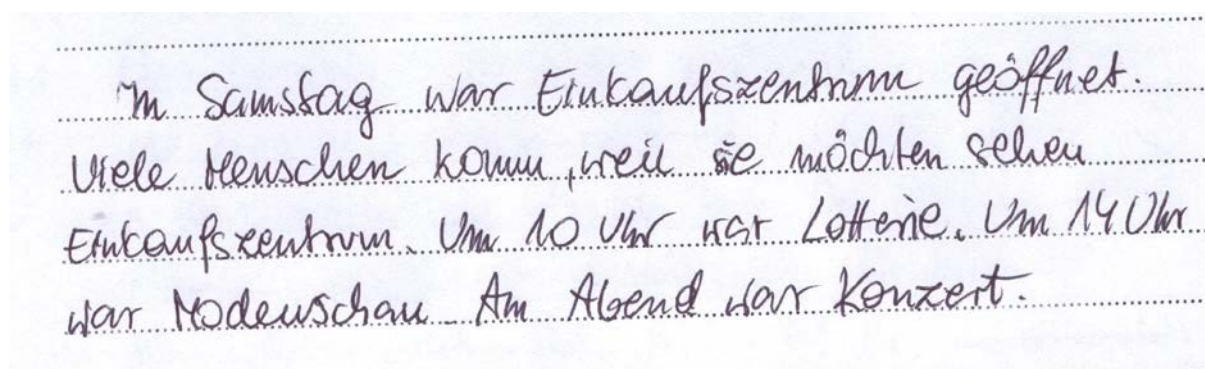

Powyższa wypowiedź zdającego zawiera informacje zgodne z podpunktem polecenia. W każdym zdaniu użyty jest czas przeszły. Oprócz podstawowych form *war* i *gab* zastosowanych w charakterystycznym dla relacji/opowiadania czasie Präteritum, zdający używa konkretnych czasowników w równie właściwym dla relacji czasie Perfekt: *haben ... getanzt und gespielt*. Dodatkowo w pracy pojawia się określenie czasu *Am Eröffnungstag* oraz podane są różne informacje o atrakcjach przygotowanych przez organizatorów. Zdający pisze o granej tam przez zespół muzyce, o tańczących ludziach i o wielu konkursach z nagrodami przygotowanych dla dzieci.

Dla części maturzystów realizacja omawianego podpunktu polecenia stanowiła wyzwanie. Zdarzały się prace, w których pojawiły się pewne problemy.

Niektórzy zdający ograniczali się tylko do wskazania terminów, w których zorganizowano atrakcje z okazji otwarcia centrum handlowego. Taki problem przedstawia następująca praca:

Przykład 2.

Z powyższej wypowiedzi niewiele dowiadujemy się o przebiegu imprezy. Jest ona swego rodzaju programem atrakcji z okazji otwarcia centrum handlowego, tj. o godzinie 10-tej była loteria, o 14-tej pokaz mody, Zdający podaje tylko terminy poszczególnych atrakcji. Z treści nie wynika, co się działo podczas loterii, pokazu mody czy koncertu. Zdający nie wskazuje żadnych czynności/działań, które odgrywają ważną rolę przy relacjonowaniu wydarzenia, czyli w tym przypadku przedstawieniu przebiegu imprezy. Możemy tylko się domyślać, co się działo w dniu otwarcia centrum handlowego.

Przy relacjonowaniu imprezy wskazane byłoby przedstawienie konkretnych czynności/działań, jakie wydarzyły się w dniu otwarcia centrum handlowego, np.

- w przypadku loterii:
jak ją przeprowadzono, co było do wygrania, kto mógł brać w niej udział itd.

- w przypadku koncertu czy pokazu mody interesowałyby czytelnika następujące informacje: kto występował, kto uczestniczył, w jaki sposób prezentowano muzykę/stroje, jak zachowywała się publiczność (np. śpiewała, klaskała), jakie efekty specjalne zastosowano, jakie atrakcje przygotowali muzycy dla swojej publiczności, jak włączono publiczność do aktywnego udziału w koncercie itd.

Zdarzały się prace, w których maturzyści podejmowali próbę zrelacjonowania wydarzenia na zasadzie wyliczenia kilku atrakcji za pomocą rzeczowników, co nie najlepiej przedstawia przebieg imprezy. Taki sposób realizacji polecenia prezentuje poniższy fragment pracy:

Przykład 3.

..... Was mich aber sehr begeistert hat, war die Eröffnungsparty.....
 Für die Kinder gabt es einen Luftschloss und Luftballons.....
 Dazu für die Eltern ↴
 Die Mitarbeiter haben nicht über die Eltern vergessen, für die
 gabt es auch Spiele und Preise zu gewinnen. Alle haben viel
 Spaß gehabt.....

W tym przykładzie zdający, odnosząc się do imprezy z okazji otwarcia centrum handlowego, jedynie wymienił przygotowany dmuchany zamek dla dzieci oraz jakieś gry i nagrody dla rodziców. Z tej treści prawie niczego nie dowiadujemy się o przebiegu imprezy. Czy na przykład dmuchany zamek wykorzystywano do zabawy czy był jedynie eksponatem wystawowym. Możemy się tylko domyślać, że dzieci bawiły się na dmuchanym zamku, a dorośli uczestniczyli w pewnych grach. A zadaniem maturzysty było przecież zrelacjonowanie imprezy.

Wskazane zatem byłoby, gdyby zdający, przedstawiając przebieg imprezy, nazwał konkretne czynności mające miejsce podczas imprezy oraz przedstawił je chronologicznie, np. *Organizatorzy przygotowali plac zabaw dla dzieci, które bawiły się na dmuchanym zamku. Dzieci skakały i zjeżdżały tam. Dla dorosłych natomiast zorganizowano turniej szachowy. Grali oni w szachy przez kilka godzin. Aż wreszcie nastąpiło uroczyste zakończenie turnieju i rozdano cenne nagrody. Główną nagrodą był rower.* Można byłoby taką relację doprecyzować o kolejne informacje dotyczące np. czasu trwania danej czynności na imprezie oraz panującej tam atmosfery.

Kolejny przykład prezentuje opinię zdającego o imprezie, lecz bez nawiązania do relacji przebiegu imprezy.

Przykład 4.

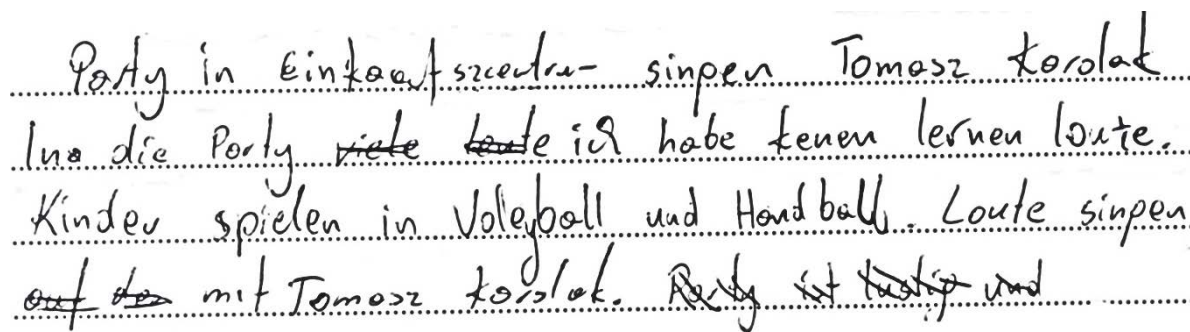
..... Ich finde die Party klasse. Sie war gut organisiert.....
 Die Leute hatten viel Spaß.....

W tym fragmencie zdający wyraża pozytywną opinię o imprezie (świetna impreza, dobrze zorganizowana). Jednak w sytuacji, gdy zdający nie podaje relacji z przebiegu imprezy, która odbyła się w dniu otwarcia centrum handlowego, to tak przedstawiona opinia w żaden sposób nie może stanowić relacji wydarzenia.

Opinia może być jedynie elementem rozwijającym daną relację, np. *Z okazji otwarcia centrum handlowego zorganizowano konkurs plastyczny dla dzieci na temat „zakupy w moim domu”. Dzieci otrzymały potrzebne materiały i z wielkim zaangażowaniem malowały swoje prace. Na koniec każde dziecko otrzymało drobny prezent, a najlepsze prace zostały nagrodzone. Uważam, że to była świetna i dobrze zorganizowana impreza. Dzieciom sprawiła wiele radości.*

Kolejna praca pokazuje realizację podpunktu polecenia w czasie teraźniejszym, którego nie stosuje się przy relacjonowaniu wydarzeń z przeszłości.

Przykład 5.

W powyższym przykładzie zdający wprawdzie pisze o imprezie, ale czynności (śpiewają, grają) wymienia w czasie teraźniejszym. Nie ma żadnego słowa, np. wczoraj, które wskazywałoby, że przedstawione czynności odnoszą się do przeszłości. Tymczasem istotne jest, aby to, co napisze zdający, przekazane było w czasie przeszłym i wyraźnie dotyczyło imprezy, która odbyła się w dniu otwarcia centrum handlowego. Pominięcie tego wymogu jest powodem do zakwalifikowania realizacji podpunktu na poziom niższy, a w niektórych przypadkach prowadzi do niezakończenia go. W powyższej pracy realizacja podpunktu polecenia może być zakwalifikowana jedynie na „nie odniósł się”.

Podane przykłady pokazują, że przy stworzeniu poprawnej relacji z wydarzenia z przeszłości największą rolę odgrywają informacje o czynnościach/działaniach, jakie mają miejsce podczas danego wydarzenia. W celu doprecyzowania przebiegu wydarzenia ważne są również inne elementy, np. czas, miejsce, uczestnicy, atmosfera.

Aby praca mogła być jak najlepiej oceniona, należy swoją wypowiedź rozwinąć, używając bogatej leksyki oraz poprawnej, odpowiedniej dla danego wymagania, gramatyki. W przypadku relacjonowania wydarzenia z przeszłości najistotniejszy jest czas przeszły. Wielu zdających ograniczało się do użycia podstawowych form: *war* i *hatte*, co wyraźnie utrudniało relacjonowanie imprezy. Warto więc uczyć się czasów przeszłych, czy je utrwalać. Jest szereg przydatnych czasowników i wyrażen, których można byłoby użyć przy relacjonowaniu, np. *spielen, präsentieren, anbieten, kosten, Lose ziehen, gewinnen, an Wettbewerben teilnehmen, bunt schmücken, zum Tanz einladen* i wiele innych.

Ponieważ relacjonowanie wydarzeń z przeszłości towarzyszy nam w codziennym życiu, warto poświęcić doskonaleniu tej umiejętności więcej czasu na zajęciach szkolnych. Świetnym sposobem na ćwiczenie relacji jest np. opowiadanie na początku lekcji w kilku zdaniach, co wydarzyło się poprzedniego dnia. Można relacje połączyć z zainteresowaniami młodych ludzi. Każdy z nich może przedstawić na forum klasy relację z jakiegoś wydarzenia, np. relację z meczu, koncertu, pokazu mody, z wyjścia do teatru czy do kina. Opowiadając na wybrany przez siebie temat, młodzież sama będzie dążyła do użycia jak najbogatszej leksyki i wielu czasowników, by jak najwięcej powiedzieć o tym, co ją pasjonuje. To będzie też dobra okazja, by utrwalać poprawne formy czasowników w czasie przeszłym.

Wnioski

Na podstawie analizy wyników egzaminu z języka niemieckiego można wyciągnąć następujące wnioski, które usprawnią pracę z maturzystami w kolejnych latach:

- ❖ Wyniki osiągnięte przez maturzystów w zadaniach zamkniętych pokazują, że zarówno na poziomie podstawowym jak i rozszerzonym duże wyzwanie stanowiły zadania sprawdzające umiejętność określania intencji nadawcy/autora tekstu. Aby prawidłowo rozwiązać tego typu zadania, należało nie tylko dokonać analizy treści tekstu, lecz także zwrócić uwagę na poszczególne zwroty i sformułowania, które służą wyrażeniu intencji, np. rekomendacji miejsca na urlop (*To cudowne miejsce trzeba koniecznie zobaczyć! Polecam tę wyspę, bo są tam plaże jak na obrazku. Warto tam się wybrać.*) Bardzo ważne jest zachęcanie uczniów do wnikliwej analizy treści tekstu. Można ćwiczyć omawianą umiejętność, stawiając uczniom pytania, np.: *Dlaczego / W jakim celu autor wypowiedział lub napisał ten tekst? Za pomocą jakich słów/zwrotów formułuje przekaz?*
- ❖ Na poziomie rozszerzonym trudne dla zdających okazały się zadania sprawdzające umiejętność oddzielenia faktów od opinii. Zapewne jest to po części spowodowane tym, że w podręcznikach prawie nie ma zadań służących ćwiczeniu tej umiejętności. Pomocne może się tutaj okazać interdyscyplinarne podejście nauczycieli do procesu kształcenia. Można się przecież odwołać do innych dziedzin wiedzy, np. nauk przyrodniczo-matematycznych. Podczas tych lekcji uczniowie wielokrotnie przekonali się, że informacje o faktach są potwierdzone poprzez sprawdzenie, zmierzenie, udowodnienie, obliczenie itd. określonych wartości. Warto ćwiczyć tę umiejętność, wykorzystując teksty zawierające różne fakty i opinie. Uczniowie mogą wtedy stwierdzić, czy usłyszana/przeczytana informacja jest faktem czy opinią. Należy również zwrócić uczniom uwagę na charakterystyczne zwroty dla wyrażania opinii (*Meiner Ansicht/Meinung nach ...*) czy faktów (*Neue Studien zeigen, dass ..., Wissenschaftliche Analysen bestätigen, dass ...*).
- ❖ Najwięcej kłopotów na poziomie rozszerzonym sprawiają maturzystom od lat zadania otwarte sprawdzające znajomość środków językowych. Wyniki zdających powinny być dla nauczycieli sygnałem ostrzegawczym i skłonić do częstszych ćwiczeń w tym zakresie. Warto sobie uzmysłowić, że w każdej części egzaminu (rozumienie ze słuchu, rozumienie tekstów pisanych, wypowiedź pisemna) wiedza z zakresu środków leksykalno-gramatycznych odgrywa istotną rolę. Trzeba zatem częściej wykonywać ćwiczenia leksykalno-gramatyczne. Słownictwa można nauczać na wiele sposobów, lecz szczególnie zalecane jest nauczanie leksyki w kontekście. Należy nie tylko poszerzać zasób słownictwa, ale też je utrzymywać, aby uczeń nie zapomniał wyrażen o niższej frekwencji. Również gramatykę warto regularnie ćwiczyć, pamiętając, że *Übung macht den Meister*.
- ❖ Przy tworzeniu wypowiedzi pisemnej warto zwrócić uczniom uwagę na rolę, jaką odgrywa zasób opanowanej leksyki i form gramatycznych w napisaniu komunikatywnego i bogatego językowo wypracowania. W przypadku relacjonowania wydarzeń z przeszłości leksyka i gramatyka odgrywają szczególnie ważną rolę, gdyż to właśnie adekwatne wyrażenia oraz czasowniki we właściwych formach czasu przeszłego pozwolą napisać spójną i logiczną relację. Warto zachęcać uczniów, aby starali się jak najczęściej relacjonować rozmaite wydarzenia, zarówno w formie ustnej jak i pisemnej. Należy również motywować uczniów do skrupulatnej analizy poleceń, co pozwoli im na precyzyjne i komunikatywne przekazywanie poszczególnych informacji wskazanych w treści zadania.